

Ιωάννης Καποδίστριας: Η Τραγωδία του Ιδρυτή

Η δημιουργία ενός κράτους και το τίμημα της εξουσίας, 1828-1831

Ένα Έθνος στα Ερείπια: Η Ελλάδα το 1828

Όταν ο Ιωάννης Καποδίστριας έφτασε στο Ναύπλιο τον Ιανουάριο του 1828, βρήκε μια χώρα σε αποσύνθεση. Η κατάσταση ήταν «οικτρή από κάθε άποψη».

- **Κατεστραμμένη Γη:** Η χώρα ήταν «πυρπολημένη από τα άγρια αιγυπτιακά στρατεύματα». Εχθρικές δυνάμεις παρέμεναν στη Στερεά Ελλάδα και τη ΝΔ Πελοπόννησο.

- **Εξαθλιωμένος Λαός:** Ο πληθυσμός μαστιζόταν από φτώχεια και πείνα.

- **Αναρχία & Βία:** Ένοπλες συμμορίες και πειρατές λυμαίνονταν τη στεριά και τη θάλασσα. Ο στρατός ήταν «σχεδόν διαλυμένος».

- **Διοικητικό Κενό:** Πλήρης απουσία κρατικής οργάνωσης. Οι πρόκριτοι βρίσκονταν σε «συνεχή διένεξη και εμφύλιους σπαραγμούς».

Το Όραμα του Αρχιτέκτονα: Ισχυρή Κεντρική Εξουσία

«Δημιουργία σύγχρονου κράτους δυτικού τύπου, με ισχυρή κεντρική εξουσία στα πρότυπα κρατών της δυτικής Ευρώπης.»

Πρώτες Αποφάσεις

- Για την αντιμετώπιση της κρίσης, ανέστειλε την ισχύ του Συντάγματος της Τροιζήνας.
- Συγκέντρωσε όλες τις εξουσίες στο πρόσωπό του, μια απόφαση που επικυρώθηκε από τη Δ' Εθνοσυνέλευση του Άργους (1829).
- Ίδρυσε το «Πανελλήνιον», ένα συμβουλευτικό σώμα 27 μελών, ως προσωρινή κυβέρνηση.

«Φαίνεται ότι δύσκολα θα μπορούσε να επιχειρηθεί η οργάνωση της χώρας, στην κατάσταση που τη βρήκε ο Καποδίστριας, χωρίς την προσφυγή σε κάποια μορφή αυταρχικότητας.»

- Χρήστος Λούκος

Θεμελιώνοντας την Ασφάλεια: Στρατός, Ναυτικό, Τάξη

Τακτικός Στρατός:
Συγκρότηση των πρώτων τακτικών στρατιωτικών μονάδων για την εκδίωξη των εχθρικών στρατευμάτων και την επιβολή της τάξης.

Λόχος των Ευελπίδων:
Ίδρυση της πρώτης σχολής αξιωματικών, πρόδρομου της σημερινής Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων.

Πολεμικό Ναυτικό:
Οργάνωση τακτικού ναυτικού και αποτελεσματική καταπολέμηση της πειρατείας με τη συμβολή του Ανδρέα Μιαούλη.

Ένοπλες Δυνάμεις: (Left visual context)
Η κατάσταση πριν: Άτακτοι πολεμιστές και κλέφτες στα βουνά, χωρίς κεντρική διοίκηση.

Στρατιωτική Επιτυχία: Η τελευταία νικηφόρα μάχη της Επανάστασης δόθηκε στην Πέτρα της Βοιωτίας (12 Σεπτεμβρίου 1829) υπό την ηγεσία του Δημήτριου Υψηλάντη, ολοκληρώνοντας τον Αγώνα.

Η Αναγέννηση του Φοίνικα: Οικονομία και Νόμισμα

Εθνικό Ταμείο: Δημιουργία του πρώτου κρατικού ταμείου από εισφορές Ελλήνων του εξωτερικού και φιλελλήνων.

Εκσυγχρονισμός Γεωργίας: Εισαγωγή νέων καλλιεργειών (πατάτα) και νέων μεθόδων (σιδερένιο άροτρο).

Εθνικό Νόμισμα: Κοπή του «Φοίνικα», του πρώτου νομίσματος του νέου κράτους, σύμβολο εθνικής αναγέννησης.

Εθνική Τράπεζα: Ίδρυση τράπεζας με τη βοήθεια του Ελβετού φιλέλληνα τραπεζίτη Εϋνάρδου.

Δημοσιονομική Πειθαρχία: Εφαρμογή αυστηρής λιτότητας στις δημόσιες δαπάνες.

Χτίζοντας το Μέλλον: Ένα Εθνικό Σύστημα Παιδείας

Μια Πυραμίδα Γνώσης: Η εκπαιδευτική πολιτική στόχευε στη διάχυση της στοιχειώδους εκπαίδευσης σε όλες τις κοινωνικές τάξεις.

Η Αντιπαράθεση

Ο Καποδίστριας κατηγορήθηκε ως «φωτοσβέστης», κυρίως από τον Αδαμάντιο Κοραή, επειδή δεν ίδρυσε πανεπιστήμιο, πιστεύοντας πως προτεραιότητα είχαν οι βασικές γνώσεις και η επαγγελματική κατάρτιση.

Ο Διπλωματικός Θρίαμβος: Από την Αυτονομία στην Ανεξαρτησία

Η Αναγνώριση

- Πρωτόκολλο του Λονδίνου (3 Φεβρουαρίου 1830): Οι Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία) αναγνωρίζουν την Ελλάδα ως ανεξάρτητο κράτος. Αυτή ήταν μια τεράστια διπλωματική επιτυχία.

Η Διεύρυνση των Συνόρων

- Η αρχική συνοριακή γραμμή ήταν Αχελώου-Σπερχειού.
- Χάρη στους επίμονους χειρισμούς του Καποδίστρια, τα σύνορα επεκτάθηκαν βορειότερα στη γραμμή Αμβρακικού-Παγασητικού με τη Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης (1832), εξασφαλίζοντας σημαντικά εδάφη για το νέο κράτος.

Η Αντίσταση: Όταν η Παλιά Τάξη Απειλείται

Η προσπάθεια για τη δημιουργία ενός ισχυρού, συγκεντρωτικού κράτους προκάλεσε την αντίδραση των παραδοσιακών κέντρων εξουσίας. Η σύγκρουση ήταν «μια πολιτική σύγκρουση για την εξουσία».

Πρόκριτοι & Γαιοκτήμονες

Έχασαν την τοπική τους εξουσία και το δικαίωμα συλλογής φόρων.
(π.χ. Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης)

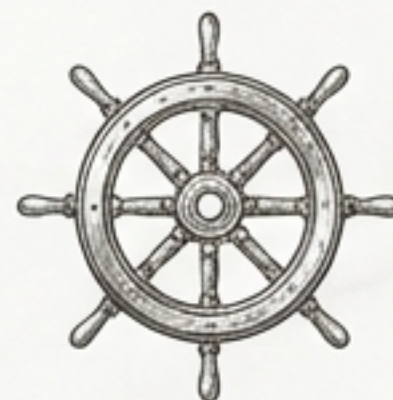
Έμπειροι Φαναριώτες

Αποκλείστηκαν από τα ανώτατα κλιμάκια της εξουσίας.
(π.χ. Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος)

Πλούσιοι Πλοιοκτήτες

Το εμπορικό τους δίκτυο και η αυτονομία τους απειλούνταν από το κεντρικό κράτος.
(π.χ. Γεώργιος Κουντουριώτης)

Φιλελεύθεροι Διανοούμενοι

Καυτηρίαζαν τον αυταρχισμό και απαιτούσαν την άμεση παραχώρηση Συντάγματος και ελευθεριών.
(π.χ. Αδαμάντιος Κοραής)

Οι Φωνές της Αντιπολίτευσης

Οι Υδραίοι προς τον Κυβερνήτη, 1831:

«Η Ύδρα, που δεν υπέφερε από το δεσποτισμό ούτε με την οθωμανική εξουσία... δεν μπορεί να δεχτεί τη δουλεία σαν ανταμοιβή για τις θυσίες και τους αγώνες της. Οι φυλακές είναι γεμάτες από ανθρώπους που κατηγορούνται για τις πολιτικές τους απόψεις.»

Στρατηγός Μακρυγιάννης:

«Εμείς θέλομεν να μας δώσει ο Βασιλέας μας εκείνο οπού αποκτήσαμεν με το αίμα μας... οπού το καταπάτησε ο Καποδίστριας. Να μας κυβερνάγη συνταματικώς.»

Ιωάννης Κωλέττης:
«[Ο Καποδίστριας] κατεπάτησεν τα ψηφίσματα της εν Άργει Εθνοσυνελεύσεως, καταφρόνησε τα δίκαια του πολίτου, κατέτρεξε κατέτρεξε την ελευθεροτυπία.»

Αλέξανδρος Σούτσος (ποιητής):

«Τρέμε τύραννε. Η ώρα του θανάτου σου σημαίνει / Η οργή του Έθνους όλου, η οργή μου σε προσμένει.»

Το Παιχνίδι των Μεγάλων Δυνάμεων

Η Αγγλία και η Γαλλία υποκινούσαν ενεργά τις αντικαποδιστρίακές κινήσεις, θεωρώντας τον Κυβερνήτη όργανο της Ρωσίας.

Η Βρετανική Στάση: «Η Αγγλία φαινόταν η δύναμη εκείνη που είχε λόγους να μη θέλει τον Κυβερνήτη επικεφαλής των ελληνικών πραγμάτων: φοβόταν ότι εξυπηρετούσε τα ρωσικά συμφέροντα και ήταν σαφώς αντίθετη προς την επιθυμία του για την επέκταση των ελληνικών συνόρων.»

Διπλωματική Απομόνωση

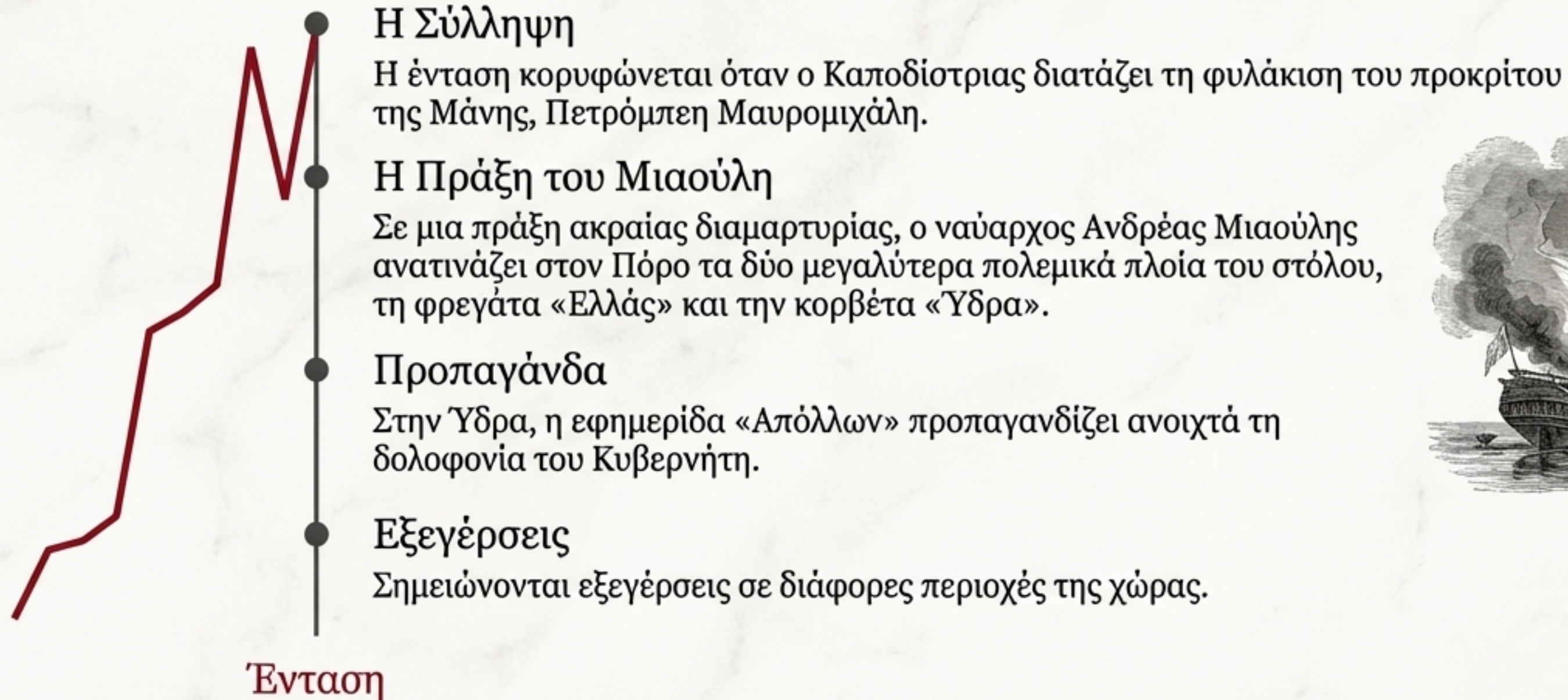
Η βρετανική κυβέρνηση πίεσε τη Γαλλία να αποκλείσει τον Καποδίστρια από τις διαπραγματεύσεις της Διάσκεψης του Λονδίνου για την εκλογή του μελλοντικού ηγεμόνα.

Η Κλιμάκωση: Από τη Διαφωνία στην Εξέγερση

Από τις αρχές του 1830, η αντιπολίτευση κλιμακώθηκε σε ανοιχτή εξέγερση, οδηγώντας τη χώρα στα πρόθυρα νέου εμφυλίου πολέμου.

Χρονολόγιο της Κρίσης

Η Πτώση του Ιδρυτή: Ναύπλιο, 27 Σεπτεμβρίου 1831

- Καθώς ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας πηγαίνει να παρακολουθήσει τη Θεία Λειτουργία στην εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνος στο Ναύπλιο, δέχεται δολοφονική επίθεση.
- Δράστες είναι ο Κωνσταντίνος και ο Γεώργιος Μαυρομιχάλης, αδελφός και γιος του φυλακισμένου Πετρόμπεη.
- Ο πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας πέφτει νεκρός.

Η Παράδοξη Κληρονομιά

Ο Θεμελιωτής

«Ο ενάρετος ανήρ [...] όστις εθυσίασε το παν διά την πατρίδα του, απέθανε θύμα ιδιαιτέρας εκδικήσεως [...] οι Έλληνες [...] θέλουν τον αναγνωρίσει ως τον αγαθώτερον άνθρωπον.»
- *Εϋνάρδος, φιλέλληνας συνεργάτης*

Έθεσε τις βάσεις του σύγχρονου κράτους στη διοίκηση, τον στρατό, την οικονομία και την παιδεία.

Ο Τύραννος

Η αυταρχική, συγκεντρωτική του διακυβέρνηση, η αναστολή του Συντάγματος και η σύγκρουσή του με τις τοπικές ελίτ δημιούργησαν μια αδιάλλακτη αντιπολίτευση που τελικά τον εξόντωσε.

Συμπέρασμα

Η δολοφονία του δεν ήταν απλώς μια πράξη εκδίκησης, αλλά η κορύφωση της σύγκρουσης ανάμεσα στο όραμα ενός σύγχρονου, συγκεντρωτικού κράτους και στις ισχυρές, φυγόκεντρες δυνάμεις της προεπαναστατικής κοινωνίας.

Η τραγική ειρωνεία της ιστορίας του Καποδίστρια είναι ότι ακόμη και οι ορκισμένοι εχθροί του, όπως ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, αναγνώρισαν μετά τον θάνατό του το μέγεθος της απώλειας.

«Το αίμα του με παιδεύει έως σήμερα.»

«Ανάθεμα τους Άγγλο-Γάλλους που ήταν η αιτία και εγώ να χάσω τους δικούς μου ανθρώπους και το Έθνος να χάσει έναν κυβερνήτη που δεν θα ματαβρεί. Το αίμα του με παιδεύει έως σήμερα.»

– Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης